

Nelaimingų atsitikimų prevencija statybos sektoriuje

Europos Sąjungoje statybos sektorius yra pats pavojingiausias, jame kasmet nelaimingų atsitikimų (*) metu žūsta daugiau nei 1300 žmonių. Visame pasaulyje statybininkai beveik 3 kartus dažniau žūsta ir 2 kartus dažniau susižaloja, nei kitų profesijų atstovai. Šių nelaimingų atsitikimų kaštai yra didžiuliai tiek **atskiram asmeniui**, tiek **darbdaviui**, tiek **visuomenei**. Jų suma gali sudaryti nemažą kontrakto sumą.

Europoje virš 99 % statybos įmonių yra **mažos ir vidutinės (MV)**. MV įvyksta daugiausia nelaimingų atsitikimų. Šiame informaciniame biuletenyje pateikiami patarimai tinka visų dydžių įmonėms.

Darbo inspekcijos vienija jėgas statant saugesnę Europą

Visos Europos Sąjungos darbo inspekcijos vykdo kampaniją **Europos mastu**, kurios tikslas yra sumažinti kritimų iš aukščio skaičių statybų sektoriuje. Kampanijoje bus naudojama informavimo veikla bei darbo vietų inspektavimas; ji prasidės 2003 m. ir tęsis 2004 m.

Informavimo veikla bus nukreipta į visus statybos dalyvius: pradedant užsakovais ir architektais ir baigiant darbdaviais, profesinėmis sąjungomis, darbuotojais ir rangovais.

Inspektavimo kampanijos metu dėmesys bus skiriamas saugai ir sveikatai statybvietėse, priėjimams į darbo vietas, avariniams išėjimams. Inspektavimo metu bus tikrinama, ar imtasi tinkamų prevencijos priemonių. Kampanijos metu taip pat bus tikrinama, kaip vykdomos prevencijos ir koordinavimo pareigos statybvietėse.

Pareigos

Užsakovai, darbų vykdytojai, darbdaviai, darbų rangovai, savarankiškai dirbantys asmenys yra atsakingi už darbų saugą. Europos Direktyvose (?) yra nustatyti atitinkami reikalavimai:

- atsižvelgti į darbuotojų saugą ir sveikatą visų **statybos** darbų projektavimo stadijoje. Darbas privalo būti koordinuojamas tarp visų šalių, dalyvaujančių darbų planavime ir vykdyme;
- užtikrinti saugią **darbo įrangą** (įskaitant jos tinkamumą, parinkimą, saugos savybes, saugų naudojimą, mokymą ir informavimą, tikrinimą ir priežiūrą);
- naudoti **saugos ir/arba sveikatos ženklus**, kur negalima išvengti arba tinkamai sumažinti pavojų, naudojant prevencijos priemones;
- aprupinti darbuotojus **asmeninėmis apsauginėmis priemonėmis** (šalmais, saugos diržais, apsauginiais akiniais, respiratoriais, saugia avalyne ir pan.), tinkamai saugančiomis nuo esamos rizikos ten, kur jos negalima išvengti kitomis priemonėmis;
- užtikrinti **statybos** darbuotojams saugią darbo aplinką ir gerbūvį, pvz., priėjimus, saugius eismo maršrutus;
- laikytis bendrosios sveikatos ir saugos valdymo **systemos**: rizikos vertinimas ir prevencija, kolektyvinių priemonių pavojams išvengti pirmenybė prieš asmenines, informavimas ir mokymas, konsultavimasis su darbuotojais, saugos koordinavimas su rangovais.

Minimalūs reikalavimai, nustatyti direktyvose, yra perkelti į **nacionalinę teisę**, kurioje gali būti numatyti papildomi reikalavimai.

Nustatant prevencines priemones, **darbuotojai** privalo aktyviai bendradarbiauti su darbdaviais, vadovaudamiesi instrukcijomis, gautomis per mokymus.

Reikalaujama **konsultuotis su darbuotojais**. Pasisitinkus jų žinias, galima užtikrinti, kad pavojai nustatomi teisingai ir įgyvendinami tinkami sprendimai.

Nelaimingų atsitikimų prevencija – rizikos vertinimas

Statybų darbuose yra daug pavojų. Tačiau yra daug ir "geros praktikos", kurią galima lengvai pritaikyti, siekiant išvengti nelaimingų atsitikimų. Pirmasis žingsnis yra atlikti **tinkamą ir pakankamą rizikos vertinimą**.

Siekiant užtikrinti realų pavojų poveikio darbuotojams ir kitiems asmenims (įskaitant statybvietės lankytojus bei praeivius) sumažinimą, rizikos vertinime reikia numatyti visus pavojus ir rizikas bei įsitikinti, kad vienos rizikos sumažinimas nepadidins kitos.

Turi būti nustatyti visi pavojai, įskaitant ir atsirandančius darbu metu arba priklausančius nuo kitų veiksmų, pvz., nuo statybvietės išdėstymo. Tai nustatoma vertinant rizikos rimtumą, atsižvelgiant į esamas atsargumo priemones. Ar pakanka esamų atsargumo priemonių, ar reikia padaryti dar daugiau? Rizikos vertinimo rezultatai padės parinkti labiausiai tinkamas geros praktikos priemones (?).

Praktinė prevencija

Pagrindiniai pavojai yra darbas aukštyje, žemės kasimo darbai ir judantys kroviniai. **Prioritetas privalo būti suteiktas priemonėms, kurios pašalina ar sumažina riziką jos atsiradimo šaltinyje ir suteikia kolektyvinę apsaugą**. Asmeninė apsauga, pvz., asmeninės apsauginės priemonės, naudojama, kai rizika negali būti sumažinta kitais būdais.

Be visapusiško rizikos vertinimo, reikalinga nuolatinė **stebėseną** ir **reguliarus tikrinimas**.



INRS — Yves COUSSON

(*) Darbuotojų saugos ir sveikatos biuletenis – Pilotinė studija 2000. Europos saugos ir sveikatos darbe agentūra. ISBN 92-828-9272-7.

(?) <http://europe.osha.eu.int/legislation/> pateikiamos nuorodos į ES teisės aktus, detalias Komisijos rekomendacijas SVJ ir rizikos vertinimą bei į valstybių narių tinklalapius, kuriuose galite rasti nacionalinius teisės aktus, įgyvendinančius direktyvas bei rekomendacijas. Žr. Laikinųjų arba kilnojamųjų statybvietėčių direktyvą.

(?) Agentūros tinklalapio, kuriame yra informacija apie statybą, adresas: http://europe.osha.eu.int/good_practice/sector/construction/



Darbai aukštyje

Kritimai iš aukščio yra dažniausia traumų ir mirčių priežastis statybos pramonėje. Tai apima: darbą ant pastolių ar platformų be atitvarų arba be teisingai prisegtų saugos diržų; netvirtus stogus, blogai pritvirtintas ar netinkamas kopėčias.

Visas statybos procesas turi būti suplanuotas siekiant minimizuoti kritimo riziką. Dar projektavimo stadijoje gali būti suplanuota apsauga nuo kritimų. Rizika gali būti sumažinta naudojant specialiai padarytus atitvarus, arba jei ji vis dar egzistuoja, naudojant saugos diržus.

Judantys kroviniai

Suplanuokite minimalių medžiagų judėjimą ir atsargų elgesį su jomis. Užtikrinkite, kad įrangą komplektuoja ir su ja dirba apmokyti ir patyrę darbuotojai.

Ar įrangą yra reguliariai tikrinama, testuojama ir išbandoma kompetetingo asmens? **Koordinuokite veiksmus statybvietėje** – pavyzdžiui, neleiskite darbuotojams, atsakingiems už kėlimo operacijas, kelti pavojaus kitiems darbuotojams arba atvirkščiai. Kur negalima išvengti **kėlimo rankomis**, organizuokite užduotis taip, kad sumažintumėte fizinio krovinių nešimo kiekį ir atstumą. Mokykite darbuotojus vengti rizikos ir taikyti saugius darbo metodus.

Visi kilnojantieji kranai turi būti statomi ir prižiūrimi tik kompetetingų specialistų. Kranininkas turi matyti aiškų vaizdą; kranas turi būti sumontuotas ant žemės ir saugiu atstumu nuo kasinėjimų ar elektros linijų.

Bendra priežiūra ir saugūs priėjimai

Labai svarbu yra bendras statybvietės organizavimas ir tvarkingumas. Pvz., įsitikinkite, kad: yra saugūs priėjimai (keliai, takai, kopėčios, pastoliai ir pan.) į ir iš visų darbo vietų, juose nėra kliūčių; medžiagos yra sandėliuojamos saugiai, skylės (ertmės) yra aptvertos arba uždengtos ir aiškiai pažymėtos; kruopščiai pasiruošta atliekų surinkimui ir pašalinimui; apšvietimas yra tinkamas.

Mokymas ir informavimas

Darbuotojai turi suprasti pavojus, jų pasekmes ir atsargumo priemones, kurių reikia imtis saugiai užtikrinti. Mokymas turi būti susijęs su realia situacija, pvz., su kokiomis problemomis susidūrėte, kas buvo blogai, kaip to išvengti ateityje. Jis turi apimti pavojus, prevencines priemones, avarines procedūras, pranešimų tvarką, asmenines apsaugines priemones, darbo įrangą ir pan. Planuokite pakartotinius mokymus.

Mokymas turi būti paremtas geru bendravimu. Diskusijos apie saugos ir sveikatos problemas ir informacijos perdavimas turėtų būti darbuotojų susirinkimų dalis.

Asmeninės apsauginės priemonės

Asmeninės apsauginės priemonės statybvietėse turi būti dėvimos nuolat, kai to yra reikalaujama. Jos turi būti patogios, geros būklės ir nesukelti kitos rizikos. Be to, reikalingas apmokymas, kaip jomis naudotis. Apsauginės priemonės: saugos šalmai – jei asmeniui yra pavojus būti

sužalotam krintančių daiktų ar susitrenkti galvą; tinkama avalynė – neslystanti, su pirštų bei padų apsauga; apsauginiai rūbai – pavyzdžiui, apsaugantys nuo nepalankaus oro arba ryškiai matomi, kad juos dėvintys darbuotojai būtų aiškiai pastebimi, pvz., mechanizmų operatorių.

Klausimynas: Kritimai iš aukščio, nuo pastolių ir kopėčių

- ✓ Ar parinkta tinkamiausia įranga, užtikrinanti saugą, įskaitant priėjimo ir evakuacijos priemones?
- ✓ Ar kopėčios naudojamos tik tada, kai kita įranga netinkama dėl trumpo naudojimo trukmės ir nedidelės rizikos?
- ✓ Ar pastoliai įrengti ant tvirto pagrindo?
- ✓ Ar atitvarai yra tinkamo aukščio?
- ✓ Ar pakankamas lentų kiekis darbo platformai?
- ✓ Ar lentos saugiai pritvirtintos?
- ✓ Ar pastoliai tinkamai sutvirtinti?
- ✓ Ar kopėčios yra saugiausia ir geriausia priemonė darbui atlikti?
- ✓ Ar kopėčios yra geros būklės ir tinkamos atliekamo darbo pobūdžiui bei aukščiui?
- ✓ Ar kopėčios gali būti pastatytos, norint išvengti pasitempimų?
- ✓ Ar kopėčios yra sutvirtintos viršuje ir apačioje?
- ✓ Ar tvirtas ir lygus atramos paviršius?

Jei nors vienas atsakymas yra "Ne", prieš pradėdant darbą, reikia imtis prevencinių priemonių. Tai yra:

- ✓ Užtikrinti, kad ertmės, pvz., skylės grindyse, yra aptvertos saugiais aptvarais (t.y. apsauginiais atitvarais ir borteliais) arba saugiai uždengtos ir pažymėtos perspėjančiais ženklais.
- ✓ Prieš pradėdant darbus, patikrinkite visus pastolių elementus, ar jie yra geros būklės ir saugūs.
- ✓ Prieš lipant patikrinkite, ar kopėčios yra geros būklės ir saugiai pastatytos.
- ✓ Dirbdami ant pastolių, naudokite apsaugas nuo kritimo iš aukščio, ypač prieš apsauginių atitvarų ir bortelių pastatymą, ir įsitikinkite, kad saugos diržai yra prisegti prie tvirtos konstrukcijos ir tinkamai naudojami.
- ✓ Nemėtykite įrankių ar medžiagų ant žemės arba apsauginių tinklų

Tolimesnė informacija/šaltiniai

Daugiau informacijos apie gerą saugos valdymą galite rasti Agentūros tinklalapyje adresu <http://osha.eu.int>. Visus Agentūros leidinius galima parsisiųsti nemokamai. Agentūros tinklalapyje yra nuorodos į valstybių narių tinklalapius, kuriuose galite rasti nacionalinių teisės aktų ir rekomendacijų statybos pramonei: <http://ie.osha.eu.int/> Airija <http://uk.osha.eu.int/> JK.

Šiame informaciniame biuletenyje pateikta informacija nepakeičia oficialių Europos Sąjungos arba valstybių narių tekstų.

Europos saugos ir sveikatos darbe agentūra
Gran Vía, 33, E-48009 Bilbao, Ispanija
Tel. (34) 944 79 43 60, Fax: (34) 944 79 43 83
information@osha.eu.int

Europos Komisija
Vyriausiųjų darbo inspektorių komitetas
DG EMPL D/5
Building Jean Monnet - Office C3/076
Street Alcide de Gasperi
L-2920 LUXEMBOURG
Tel. (352) 4301 32967 - (352) 4301 35257
Fax (352) 4301 34259